

Βάπτισμα και Μετάνοια: Η είσοδος στη θεία χάρη

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

image not found or type unknown

Στη μελέτη του φιλόλογου κ. Ηρακλή Ψάλτη σχετικά με τα θέματα της αμαρτίας και της λύτρωσης στο έργο του Γ. Βιζυηνού, από την άποψη της Ορθόδοξης Θεολογίας (προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1J35mTL>), παρουσιάζεται η μυστηριακή μετάδοση της θείας χάρης και η κίνηση του ανθρώπου προς αυτήν.

2.2 Βάπτισμα, χρίσμα, μετένοια

Στην αρχή κάθε μεταμόρφωσης μας εν Χριστῷ στέκει η νήψη, δηλαδή η κατάσταση της πνευματικής εγρήγορσης, που σχετίζεται με τη νηφαλιότητα και τη σωφροσύνη (ετυμ. νήψη < νήφω = είμαι νηφάλιος)[153], γιατί, αν ο άνθρωπος δεν εισέλθει σε μια καθαρτική διεργασία, δεν μπορεί να «ανοίξει» ούτε προς την μεριά του Θεού, ούτε προς τη μεριά του πλησίον. Μένει κλεισμένος στο εγώ, γιατί δεν μπορεί να νιώσει τη Δωρεά της υιοθεσίας, για να τη δεχτεί πρέπει να καθαριστεί ο ίδιος και να καθαρίσει τον τόπο από τα ζιζάνια[154]. Σ' αυτό συνδράμει η Εκκλησία με τα μυστήρια.

Το εισαγωγικό μυστήριο του βαπτίσματος κάνει τον άνθρωπο μέλος του σώματος του Χριστού. Είναι -σύμφωνα με τον Απόστολο Παύλο- (νέα) γέννηση στο θάνατο και την ανάσταση του Χριστού. Είναι η δυνατότητα του να «εκκεντριστεί» στο «*σώμα της ζωής*», αυτό του Ιησού Χριστού, και να μεταμορφώσει το «*σώμα της αμαρτίας*»[155]. Η ιεραποστολική ρήση «*Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τα ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*»[156] δείχνει τον τριαδοκεντρικό και εκκλησιολογικό χαρακτήρα του βαπτίσματος. Στο μυστήριο αυτό ο Νικόλαος Καβάσιλας (1322-1392 μ. Χ.) δίνει προτεραιότητα, διότι είναι γέννηση και πρέπει πρώτα κανείς να γεννηθεί εν Χριστῷ και μετά να αναπτυχθεί[157].

Το Βάπτισμα είναι η προσωπική Πεντηκοστή του κάθε Χριστιανού, η προσωπική του εν Αγίῳ Πνεύματι υιοθεσία υπό του Πατρός, ως ενσωμάτωση στο Σώμα του ενανθρωπίσαντος Υιού[158]. Ο βαπτισθείς δεν αποτελεί πλέον πολίτη της γης προορισμένο να πεθάνει, αλλά είναι πολιτογραφημένος στον ουρανό και το όνομά του συγκαταλέχτηκε μεταξύ των ζώντων[159].

Ακολουθεί το Χρίσμα ως «*σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου*». Μετά την παροχή της εν Χριστῷ υιοθεσίας ως νέου τρόπου ύπαρξης, προσφέρεται με το Χρίσμα, σύμφωνα με τον Νικόλαο Καβάσιλα, η νέα ενέργεια αυτής της νέας ζωής. Ο

χρισθείς χαριτώνεται και ικανώνεται στον αγώνα κατά της αμαρτίας που καλείται να δώσει ως μέλος της Εκκλησίας[160] και συντελείται όχι μονάχα θεραπεία της βούλησης αλλά και επανόρθωσή της. Και όλα αυτά λειτουργούν ως ένας αρραβώνας που υπόσχεται μελλοντική τελείωση[161].

Μετά το βάπτισμα και το χρίσμα ο πιστός εισέρχεται και στην πνευματική παλαίστρα και καλείται να αγωνιστεί εναντίον των δυνάμεων εκείνων που τον αλλοτριώνουν, τον φθείρουν και του αναπτύσσουν πάθη. Με την αναγέννησή του δεν γίνεται άτρεπτος, αλλά παραμένει τρεπτός[162]. Ενδέχεται δηλαδή να πέσει και πάλι, να αυτονομηθεί και να μη θέλει να μείνει ενωμένος στο σώμα του Χριστού.

Μετάνοια και εξομολόγηση είναι ενιαίο μυστήριο, που έχει δύο όψεις, αυτό της μεταστροφής από πράξεις αντίθετες προς το θείο θέλημα, αντίθετες προς την κατά φύση ζωή και η εξουσία που έχει το ίδιο το σώμα να δίνει άφεση αμαρτιών μετά από εξομολόγηση[163]. Είναι επαναλαμβανόμενο μυστήριο, γιατί είναι συνεχής η παρουσία αρρωστημάτων που αποκτούν τα μέλη του εκκλησιαστικού σώματος. Πρόκειται για συνεχή μνήμη Θεού, για πένθος που προξενείται από την αίσθηση της απώλειας του Θεού, για τελική εύρεση της φιλίας του Θεού. Το μυστήριο αυτό είναι από τα «ιαματικότερα» και δραστικότερα ως προς τη διόρθωση αρρωστημένων μελών. Σ' αυτό το μυστήριο θεμελιώνεται ο ασκητισμός και ο μοναχισμός. Το δημόσιο χαρακτήρα του μυστηρίου διαδέχτηκε τον 4^ο αιώνα η μυστική εξομολόγηση[164]. Η Εκκλησία, συνεπώς, δεν είναι μόνο διδασκαλείο της πίστεως, γίνεται και ιατρείο των αμαρτιών του ανθρώπου[165].

[Συνεχίζεται]

[153]Γ. Μπαμπινιώτης, όπ. παρ., σ.1182

[154] Σ. Γουνελάς, «Τα μαρτύρια του κόσμου και η μαρτυρία της Βασιλείας» στο *Σύναξη* 49 (1994) σσ.73-86, εδώ σ.79.

[155]Ν. Ματσούκας, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία, Β.*, όπ. παρ., σ.475.

[156]Ματθ. 28. 19-20.

[157] Ν. Ματσούκας, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία, Β.*, όπ. παρ., σ.476.

[158]π. Ν. Λουδοβίκος, «Περί Θεού» στο Κ. Αγόρας, Στ. Γιαγκάζογλου, π. Ν. Λουδοβίκος, Στ. Φωτίου *Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας, Τόμος Α, Δόγμα, Πνευματικότητα και Ήθος της Ορθοδοξίας* (Πάτρα: Έκδοση Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, 2002)σ.23-73, εδώ σ.27.

[159]π. Α. Αλεβιζόπουλος, *Η Ορθοδοξία μας* (Αθήνα: Εκδόσεις Διάλογος, 1994)σ.298.

[160]Στ. Γιαγκάζογλου, «Ευχαριστία, Θεία Οικονομία και Εκκλησία Θεολογικό σχόλιο στις ερμηνευτικές αρχές του Νικόλαου Καβάσιλα στη Θεία Λειτουργία» στη διαδικτυακή διεύθυνση: users.sch.gr/polstrantz/thiaoikonomia.doc (Ημερομηνία ανάκτησης: 2-1-2014).

[161]Ν. Ματσούκας, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία, Β.*, όπ. παρ., σ.484.

[162]π. Α. Αλεβιζόπουλος, όπ. παρ., σ.369.

[163]Ν. Ματσούκας, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία, Β.*, όπ. παρ., σ.493

[164]Γ. Φίλιας, «Τα μυστήρια του γάμου και της εξομολόγησης» στο *Πίστη και βίωμα της Ορθοδοξίας*, τόμος Β, *Η λατρεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας* (Πάτρα: Εκδόσεις Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, 2002)σ.61 – 83, εδώ σ.68.

[165]Ε. Θεοδωρόπουλος, «Οι Πατέρες και συγγραφείς της αρχαίας Εκκλησίας περί του μυστηριακού χαρακτήρος της Ι. Εξομολογήσεως», στη *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία*, 8^{ος} τόμος (Αθήνα: Εκδότης Α. Μαρτίνος, 1967) σ.1062.